

TÜRKİYE TÜRİNG

Bizans enstitülerinden istifade edecek, hususî mecmualar, eserler çıkaracak ve beş yüzüncü senede şehrimize gelecek garplı âlimlere yeni yeni keşiflerimizi, araştırmalarımızı sunacaktı. Böyle bir teşebbüse dair henüz hiç bir şey işitilmedi. Üniversitenin tarih enstitüsünde eski Bizans kitabelerini çadır çadır okuyup anlayacak hellenisant'lar yetiştirmeğe başladığını da duymadık. İşte bu ilmî alâkasızlık içinde belediyenin kendi kendine böyle iki esercik neşretmesi ve daha sekiz kadar eserin hazırlanmakta olduğunu bildirmesi, insanı mütehasis etmek değil de âdeti kalbine heyecan verecek bir harekettir.

Bu teşebbüs hiç şüphesiz faydalıdır. Risaleleri yazanlara da, bastıran belediyeye de çok teşekkürler etmeğe borçluyuz. Fakat şimdi işin ciddî tarafına gelelim. Belediye reisi de başyazısında İstanbulun tarihine dair ilmî tetkiklerin daha ziyade kültür müesseselerinden beklendiğini ve fetih tarihi üzerinde bir çok tenvir edilecek noktaların âlimlerimizin himmetini bekleyip durduğunu söylüyor ve fethin hikâyesi ile Fatih'in şahsiyeti hakkında yazılmış Türkçe ve Frenkçe eserlerin değilse bile bir bibliyografyasının toplanması lüzumunu ilâve ediyor. Bu ihtirazî kayıtlardan sonradır ki Belediye reisi bu «Fatih devrine ait kısa tetkikler» i neşre kalkıştığını söylemektedir. Bu eserlerden birincisi Belediye mektupçusu çok çalışkan bir araştırmacı olan Osman Ergin'in hazırladığı *Fatih imareti vakfiyesi* Fatih'in galiba en eski vakfiyesi olan ve Türk ve İslâm müzesinde bulunan Arapça vakfiyenin faksimilesidir. Bu vakfiyeyi ben Fatih devri müsbet ilimleri üzerine çalışırken görmek için o müzeye gittiğim zaman ne kadar sıkıntılarla tomarı açıp, yayacak yer bulamıyarak yırtılacak diye üzüle üzüle tetkike çalışmıştım. İşte şimdi Fatih devrinin İstanbul için yazı ile yapılmış bir topoğrafya haritası demek olan bu vakfiyeyi herkes kolaylıkla tedarik eder ve kullanılabilir ki, bu ilim adamlarına edilmiş büyük bir hizmettir. Fakat bu vakfiye neşredilirken yazılacak izahlar, şerhler için ilmî tevazuundan asla şüphe etmediğim muhterem Osman Ergin memleketin Fatih devri mütehasısı olan tarih üstatlarının yardımıyla asla reddetmezdi ve öyle umardım ki kendi buluşlarını ve fikirlerinin tenkid edilmesinden hiç de üzülmezdi. Fakat mütehasıslar acaba böyle bir gayrete gelirler miydi onu bilemem.

İkinci esere gelince bunu hazırlayan doktor Süheyl Ünverdir. Aziz doktorun müsaadesile kabın üzerindeki isme dokunacağım. İsim kalın harflerle şudur: *Fatih'in oğlu Bayezit'in su yolu haritası*; sonra daha ince harflerle «Dolayısıyla 140 sene önceki İstanbul». İnsan yekten bu hari-

TARİH VE BELEDİYE

TT 583221

İlmin şu asırda girmediği neresi var ki belediyelere de girmesin. Bilhassa gece gündüz belediyelerin türlü türlü hizmetlerinde kullanılan modern ilim tatbikini her gün, her saat görüyoruz. Fakat ben burada onlardan bahsedecek değilim. İstanbul belediyesinin bir ilmî teşebbüsünü anlatacağım. İstanbul, yedi sene sonra tatlı ve ılık bir Mayıs gününde Osmanlı Türkleri tarafından fethinin ve bu fetih ile beraber dünya tarihinde yeni bir devir açılışının beş yüzüncü senesini rivayete göre büyük şenliklerle anacaktır. O şenliklere türlü türlü hazırlıklar yapılıyor, oteller, stadyumlar, yeni meydanlar, yollar, heykeller projesi tezgâhlara konuluyor diye işitiyor ve okuyoruz. Fakat günün birinde bana iki de kitapçık verdiler: Biri *Fatih imareti vakfiyesi*, diğeri de *140 sene önceki İstanbul*. Bunlar, eserlerin başına Belediye reisinin yazdığı *Eseri sunuş*'aa okunduğuna göre fethin beş yüzüncü yıl dönümü için yapılan tarihî tetkiklerin birinci ve ikinci numaralarıdır. Şüphesiz her büyük ve tarihî şehir belediyesi şehrin tarihi, sanat eserleri, hattâ jeolojisi için alâkadar olur, eserler yazdırır, müzeler açar, masrafını vererek üniversitelerde kürsüler, enstitüler kurar. Bunu düşünerek geçen senenin nisanında *Akşam*'a yazdığım *İstanbul* başlıklı bir makalede böyle bir enstitünün üniversitenin tesisine teşebbüs etmesini hatırlatmıştım. O makalede de söylediğim gibi yalnız eserin İstanbul ile değil, Bizans ile, Kostantaniye ile de meşgul olacak ve Avrupadaki

